2024/2853

18.11.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2024/2853,

23. oktoober 2024,

mis käsitleb vastutust puudusega toodete eest ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/374/EMÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ([1])

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Siseturu tõrgeteta toimimise parandamiseks on vaja tagada, et ei moonutata konkurentsi ega takistata kaupade liikumist. Nõukogu direktiivis 85/374/EMÜ ([3]) on sätestatud ühised normid tootevastutuse kohta, et kõrvaldada liikmesriikide õigussüsteemide vahelised erinevused, mis võivad moonutada konkurentsi ja mõjutada kaupade liikumist siseturul. Kõnealuses direktiivis sätestatud ühiste tootevastutuse normide ulatuslikum ühtlustamine aitaks veelgi kaasa nende eesmärkide saavutamisele, parandades samal ajal tarbijate ja teiste füüsiliste isikute tervise ja vara kaitset.

(2) Ettevõtja mittesüüline vastutus on ainus vahend, mille abil võib asjakohaselt lahendada tänapäevasele tehnoloogiapõhisele tootmisele omase riski õiglase jaotamise probleemi.

(3) Direktiiv 85/374/EMÜ on olnud mõjus ja oluline vahend, kuid see tuleks läbi vaadata, võttes arvesse muu hulgas selliste uute tehnoloogiatega nagu tehisintellekt, uute ringmajanduse ärimudelitega ja uute ülemaailmsete tarneahelatega kaasnevaid muudatusi, mis on põhjustanud vastuolusid ja õiguskindlusetust, eelkõige seoses mõiste „toode“ tähendusega. Kõnealuse direktiivi kohaldamisel saadud kogemused on näidanud ka seda, et kannatanutel on raskusi hüvitise saamisega, kuna kahju hüvitamise nõude esitamisel kehtivad piirangud ja vastutuse tõendamiseks tõendite kogumisel on raskusi, eelkõige pidades silmas üha suurenevat tehnilist ja teaduslikku keerukust. See hõlmab uute tehnoloogiatega seotud kahju hüvitamise nõudeid. Kõnealuse direktiivi läbivaatamine soodustaks seega uute tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti levitamist ja kasutusele võtmist, tagades samal ajal, et nõude esitajatel on asjaomasest tehnoloogiast olenemata võrdne kaitsetase ning kõigi ettevõtjate jaoks valitsevad võrdsed võimalused ja suurem õiguskindlus.

(4) Direktiiv 85/374/EMÜ tuleks läbi vaadata, et tagada sidusus ja kooskõla tooteohutust ja turujärelevalvet käsitlevate õigusaktidega liidu ja liikmesriikide tasandil. Lisaks tuleb selgitada põhimõisteid ja -kontseptsioone, et tagada sidusus ja õiguskindlus ja võrdsed võimalused siseturul, ning kajastada hiljutist Euroopa Liidu Kohtu praktikat.

(5) Arvestades, et direktiivi 85/374/EMÜ mõjususe ning selguse ja õiguskindluse tagamiseks on vaja ulatuslikke muudatusi, tuleks kõnealune direktiiv kehtetuks tunnistada ja asendada käesoleva direktiiviga.

([1]) ELT C 140, 21.4.2023, lk 34.
([2]) Euroopa Parlamendi 12. märtsi 2024. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 10. oktoobri 2024. aasta otsus.
([3]) Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, 7.8.1985, lk 29).

(6) Selleks et liidu tootevastutuse kord oleks kõikehõlmav, tuleks mittesüülist vastutust puudusega toodete eest kohaldada kõigi vallasasjade, sealhulgas tarkvara suhtes, ka juhul, kui need on integreeritud muudesse vallasasjadesse või paigaldatud kinnisasjadesse.

(7) Vastutust puudusega toodete eest ei tohiks kohaldada tuumaõnnetuse põhjustatud kahju korral, kui vastutus sellise kahju eest on reguleeritud liikmesriikide ratifitseeritud rahvusvaheliste konventsioonidega.

(8) Selleks et luua tarbijate ja teiste füüsiliste isikute kõrgetasemelise ja ühetaolise kaitsega tõeline siseturg ning kajastada Euroopa Liidu Kohtu praktikat, ei tohiks liikmesriigid käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes jätta kehtima ega kehtestada rangemaid või leebemaid sätteid, kui on sätestatud käesolevas direktiivis.

(9) Vastavalt liikmesriigi õigusele võib kannatanu nõuda kahju hüvitamist sellise lepingulise või lepinguvälise vastutuse alusel, mis ei hõlma tootja vastutust toote puuduse eest, nagu on sätestatud käesolevas direktiivis. See puudutab näiteks garantiil või süül põhinevat vastutust või ettevõtja mittesüülist vastutust organismi omadustest põhjustatud kahju eest, mis tuleb geenitehnoloogiast. Selliseid liikmesriigi õiguse sätteid, mis aitavad muu hulgas saavutada tarbijate ja teiste füüsiliste isikute tulemusliku kaitse, ei tohiks käesolev direktiiv mõjutada.

(10) Teatavates liikmesriikides on kannatanul õigus esitada ravimite tekitatud kahju hüvitamise nõue riigisisese vastutuse kohaldamise erikorra alusel ja seega on sellisel juhul ravimisektori füüsiliste isikute tulemuslik kaitse juba saavutatud. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada selliste nõuete esitamise õigust. Lisaks ei tohiks välistada sellise vastutuse kohaldamise erikorra muutmist juhul, kui see ei kahjusta käesolevas direktiivis sätestatud vastutuse kohaldamise korra mõjusust ega selle eesmärke.

(11) Vastutuskorrast väljapoole jäävad hüvitusskeemid, nagu riiklikud tervishoiusüsteemid, sotsiaalkindlustus- või kindlustussüsteemid, jäävad käesoleva direktiivi kohaldamisalast välja, mistõttu ei tohiks neid välistada. Näiteks on mõnes liikmesriigis kehtestatud kavad, mille alusel saab nõuda hüvitist selliste ravimite tekitatud kahju eest, mis ei ole puudusega.

(12) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses nr 768/2008/EÜ ([4]) on sätestatud ühised põhimõtted ja erisätted, mida kohaldatakse kõigi tooteid käsitlevate valdkondlike õigusaktide suhtes. Selleks et tagada kooskõla kõnealuse otsusega, tuleks käesoleva direktiivi teatavad sätted, eelkõige mõisted, sellega vastavusse viia.

(13) Digiajastul võib toode olla materiaalne või immateriaalne. Tarkvara, nagu operatsioonisüsteemid, püsivara, arvutiprogrammid, rakendused või tehisintellektisüsteemid, pakutakse turul üha enam ja sellel on tooteohutuse seisukohast aina olulisem roll. Tarkvara saab turule lasta eraldiseisva tootena või selle võib hiljem komponendina integreerida muudesse toodetesse ning kasutamise käigus võib see tekitada kahju. Õiguskindluse huvides tuleks käesolevas direktiivis selgitada, et mittesüülise vastutuse kohaldamise eesmärgil on tarkvara toode, olenemata selle tarnimise või kasutamise viisist ning seega olenemata sellest, kas tarkvara salvestatakse seadmesse, sellele pääseb juurde sidevõrgu või pilvetehnoloogia abil või seda pakutakse tarkvara kui teenuse mudeli abil. Teavet ei käsitata tootena, mistõttu ei tohiks tootevastutuse norme kohaldada digifailide, näiteks meediafailide või e-raamatute sisu või pelgalt tarkvara lähtekoodi suhtes. Tarkvara arendajat või tootjat, sealhulgas tehisintellektisüsteemi pakkujat Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1689 ([5]) tähenduses, tuleks käsitada tootjana.

(14) Vaba ja avatud lähtekoodiga tarkvara, mille lähtekoodi jagatakse avalikult ning millele kasutajad vabalt juurde pääsevad ning mida nad saavad vabalt kasutada, muuta ja edasi jagada, kusjuures see kehtib ka tarkvara muudetud versioonide puhul, võib aidata kaasa teadusuuringutele ja innovatsioonile turul. Selline tarkvara on litsentseeritud nii, et see võimaldab kõigil seda tarkvara käitada, kopeerida, levitada, uurida, muuta ja täiustada. Selleks et mitte takistada innovatsiooni ega teadusuuringuid, ei tohiks käesolevat direktiivi kohaldada sellise vaba ja avatud lähtekoodiga tarkvara suhtes, mis on arendatud või tarnitud väljaspool äritegevust, kuna nende määratlusest tulenevalt ei lasta selliselt arendatud või tarnitud tooteid turule. Sellise tarkvara arendamist või arendamisele

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta otsus nr 768/2008/EÜ toodete turustamise ühise raamistiku kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 93/465/EMÜ (ELT L 218, 13.8.2008, lk 82).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid (tehisintellekti käsitlev õigusakt) ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellektimäärus) (ELT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

kaasaaitamist ei tohiks käsitada turul kättesaadavaks tegemisena. Sellise tarkvara pakkumist avatud hoidlates ei tohiks käsitada turul kättesaadavaks tegemisena, välja arvatud juhul, kui see toimub äritegevuse käigus. Mittetulundusühenduste poolset tasuta ja avatud lähtekoodiga tarkvara tarnimist ei tohiks põhimõtteliselt käsitada ettevõtlusega seotud tarnimisena, välja arvatud juhul, kui sellist tarkvara tarnitakse äritegevuse käigus. Kui aga tarkvara tarnitakse tasu eest või isikuandmete eest, mida kasutatakse muul viisil kui üksnes tarkvara turvalisuse, ühilduvuse või koostalitlusvõime parandamiseks, ning seetõttu tarnitakse tarkvara äritegevuse käigus, tuleks kohaldada käesolevat direktiivi.

(15) Kui tootja integreerib väljaspool äritegevust tarnitava tasuta ja avatud lähtekoodiga tarkvara hiljem äritegevuse käigus tootesse komponendina ja selline tarkvara lastakse sellest tulenevalt turule, peaks olema võimalik pidada kahju eest, mille on põhjustanud sellise tarkvara puudused, vastutavaks seda tootjat, mitte tarkvara tootjat, sest tarkvara tootja ei oleks täitnud toote või komponendi turule laskmise tingimusi.

(16) Digifailid kui sellised ei ole käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad tooted, küll aga tuleks digitaalseid tootmisfaile, mis sisaldavad funktsionaalset teavet, mis on vajalik materiaalse eseme tootmiseks, võimaldades automaatset kontrolli selliste masinate või tööriistade üle nagu puurid, treipingid, freespingid ja 3D-printerid, käsitada toodetena, et tagada füüsiliste isikute kaitse juhtudel, kui sellised failid on defektsed. Näiteks kui kahju põhjustanud kauba 3D-printimiseks on kasutatud puudusega raalprojekteerimisfaili, peaks sellega käesoleva direktiivi alusel kaasnema vastutus, kui sellist faili arendatakse või tarnitakse äritegevuse käigus. Kahtluste vältimiseks tuleks täpsustada, et sellised toorained nagu gaas, vesi ja elekter on tooted.

(17) Üha tavalisemaks muutub digiteenuste integreerimine tootesse või nende ühendamine tootega selliselt, et teenuse puudumine takistaks tootel täita üht oma funktsiooni. Kuigi käesolevat direktiivi ei tuleks kohaldada teenuste kui selliste suhtes, on vaja laiendada mittesüülist vastutust tootesse integreeritud või tootega ühendatud digiteenustele, kuna need on toote ohutuse jaoks sama olulised kui füüsilised või digitaalsed komponendid. Selliseid seotud teenuseid tuleks käsitada tootesse integreeritud või tootega ühendatud komponentidena, kui need on selle toote tootja kontrolli all. Seotud teenuste hulka kuuluvad näiteks pidev liiklusandmete edastamine navigatsioonisüsteemis; terviseseireteenus, mis põhineb füüsilise toote anduritel, mis jälgivad kasutaja kehalist aktiivsust või tervisenäitajaid; temperatuuri reguleerimise teenus, mis jälgib ja reguleerib nutikülmiku temperatuuri, või häältuvastusteenus, mis võimaldab juhtida üht või mitut toodet häälkäskluste abil. Internetiühenduse teenuseid ei tohiks käsitada seotud teenustena, sest neid ei saa pidada tootja kontrolli all oleva toote osaks ning oleks põhjendamatu panna tootjaid vastutama internetiühenduse teenuste puudustest põhjustatud kahju eest. Sellest hoolimata võib käesoleva direktiivi kohaselt lugeda puudusega tooteks toodet, mis tugineb internetiühenduse teenustele ega taga ühenduse katkemise korral ohutust.

(18) Seotud teenuseid ja muid komponente, sealhulgas tarkvarauuendusi ja tarkvara versioonitäiendeid, tuleks käsitada tootja kontrolli all olevatena, kui need on integreeritud tootesse või on tootega ühendatud või kui tootja tarnib neid, või kui tootja on andnud kolmandale isikule loa või nõusoleku nende integreerimiseks, ühendamiseks või tarnimiseks, näiteks kui nutikoduseadme tootja annab kolmandale isikule nõusoleku tarnida tootja seadme jaoks tarkvarauuendusi või kui tootja esitleb seotud teenust või komponenti toote osana, isegi kui seda tarnib kolmas isik. Üksnes asjaolu, et tootja näeb ette tehnilise võimaluse integreerimiseks või ühendamiseks, soovitab teatavaid kaubamärke või ei keela võimalike seotud teenuste või komponentide kasutamist, ei tohiks käsitada kui tootja nõusolekut integreerimise või ühendamisega.

(19) Kui toode on turule lastud, tuleks seda pidada tootja kontrolli all olevaks, kui tootjale jääb võimalus tarnida tarkvarauuendusi või tarkvara versioonitäiendeid või lubada neid tarnida kolmandal isikul.

(20) Arvestades immateriaalse vara kasvavat tähtsust ja väärtust, tuleks hüvitada ka andmete hävitamine või laostus, näiteks kõvakettalt kustutatud digifailid, sealhulgas andmete taastamise kulud. Füüsiliste isikute kaitsmiseks on vaja, et lisaks sellise olulise kahju hüvitamisele, mis tuleneb surmast või isikule kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamisest, näiteks matuse- või ravikuludest, või saamata jäänud tulust, ning varalise kahju hüvitamisele hüvitatakse ka andmete hävitamisest või laostusest tekkinud kahju. Andmete hävitamise või laostusega ei kaasne automaatselt varaline kahju, kui kannatanul on võimalik andmeid tasuta hankida, näiteks kui on olemas andmete varukoopia või andmeid on võimalik uuesti alla laadida või kui ettevõtja taastab või loob uuesti ajutiselt kättesaamatud andmed, näiteks virtuaalkeskkonnas. Andmete hävitamine või laostus erineb andmelekkest või

andmekaitsenormide rikkumisest, mistõttu ei mõjuta käesolev direktiiv hüvitise saamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/679 ([6]) või (EL) 2018/1725 ([7]) ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2002/58/EÜ ([8]) või (EL) 2016/680 ([9]) rikkumise eest.

(21) Õiguskindluse huvides tuleks käesolevas direktiivis täpsustada, et isikule kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamine hõlmab vaimsele tervisele põhjustatud meditsiiniliselt tunnustatud ja meditsiiniliselt tõendatud kahju, mis mõjutab kannatanu üldist tervislikku seisundit ja võib muuta vajalikuks teraapia või ravi, võttes muu hulgas arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni rahvusvahelist haiguste klassifikatsiooni.

(22) Kooskõlas käesoleva direktiivi eesmärgiga võimaldada hüvitist ainult füüsilistele isikutele, ei tohiks käesoleva direktiivi alusel hüvitada kahju, mis on tekitatud üksnes kutsetöös kasutatavale varale. Võimaliku ülemääraste kohtuvaidluste ohu kõrvaldamiseks ei tuleks käesoleva direktiivi alusel hüvitada tööalastel eesmärkidel kasutatavate andmete hävitamist või selliste andmete laostust, isegi kui andmeid ei kasutatud üksnes kutsetöös.

(23) Liikmesriigid peaksid ette nägema täieliku ja asjakohase hüvitise igasuguse olulise kahju eest, mis tuleneb surmast või isikule kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamisest või vara kahjustamisest või hävimisest ja andmete hävitamisest või laostusest, ning sätestama hüvitise arvutamise normid. Lisaks tuleks ette näha mittevaralise kahju hüvitamine, mis tuleneb käesoleva direktiiviga hõlmatud kahjust, näiteks valu ja kannatused, niivõrd kui selline kahju on riigisisese õiguse alusel hüvitatav.

(24) Muud kui käesolevas direktiivis sätestatud kahjuliigid, nagu puhtmajanduslik kahju, eraelu puutumatuse rikkumine või diskrimineerimine, ei tohiks iseenesest kaasa tuua vastutust käesoleva direktiivi alusel. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada õigust kahju, sealhulgas mittevaralise kahju hüvitamisele muude vastutuskordade alusel.

(25) Füüsiliste isikute kaitsmiseks tuleks hüvitada füüsilisele isikule kuuluvale varale tekitatud kahju. Kuna vara kasutatakse üha enam nii isiklikel eesmärkidel kui ka kutsetöötöös, on asjakohane näha ette sellises segakasutuses olevale varale tekitatud kahju hüvitamine. Pidades silmas käesoleva direktiivi eesmärki kaitsta füüsilisi isikuid, tuleks direktiivi kohaldamisalast välja jätta vara, mida kasutatakse üksnes kutsetöös.

(26) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada toodete suhtes, mis lastakse turule või, kui see on asjakohane, võetakse kasutusele äritegevuse käigus kas tasu eest või tasuta, näiteks tooted, mida tarnitakse sponsorkampaania raames, või tooted, mis on valmistatud riiklikest vahenditest rahastatava teenuse osutamiseks, kuna see tarneviis on endiselt majanduslikku või ärilist laadi. Mõiste „kasutusele võtmine“ on asjakohane toodete puhul, mida ei lasta enne nende esmakordset kasutamist turule, nagu võib olla liftide, masinate või meditsiiniseadmete puhul.

(27) Kui riigisiseses õiguses on nii ette nähtud, tuleks hüvitise saamise õigust kohaldada nii otseste kannatanute suhtes, kes kannavad puudusega toote tõttu otsest kahju, kui ka kaudsete kannatanute suhtes, kes kannavad kahju otsesele kannatanule tekitatud kahju tõttu.

(28) Võttes arvesse toodete, ärimudelite ja tarneahelate järjest keerulisemaks muutumist ning arvestades, et käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et tarbijad ja muud füüsilised isikud saaksid lihtsalt kasutada hüvitise saamise õigust puudusega toodete põhjustatud kahju korral, on liikmesriikidel oluline tagada, et pädevad tarbijakaitseasutused või -organid annavad mõjutatud tarbijatele kogu asjakohase teabe, et nad saaksid käesoleva direktiivi kohast hüvitise saamise õigust tulemuslikult kasutada. On asjakohane, et liikmesriigid võtaksid seda tehes arvesse tarbijakaitseõiguse

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

rakendamise eest vastutavate riiklike ametiasutuste koostöö kohustusi, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2017/2394 ([10]) tulenevaid kohustusi. Oluline on, et liikmesriikide tarbijakaitseasutused ja -organid vahetaksid korrapäraselt teavet, mida nad saavad, ning teeksid tihedat koostööd turujärelevalveasutustega. Liikmesriigid saavad lisaks ergutada pädevaid tarbijakaitseasutusi ja -organeid andma tarbijatele teavet, et tarbijatel oleks hõlpsam käesoleva direktiivi kohast hüvitise saamise õigust tulemuslikult kasutada.

(29) Käesolev direktiiv ei mõjuta selliseid riikliku tasandi õiguskaitsevahendeid nagu kohtumenetlus, kohtuvälised lahendused, vaidluste kohtuväline lahendamine või esindushagid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2020/1828 ([11]) või liikmesriikide kollektiivse õiguskaitse süsteemide alusel.

(30) Füüsiliste isikute tervise ja vara kaitsmiseks ei tuleks toote puuduse kindlaksmääramisel lähtuda selle kasutuskõlblikkusest, vaid sellise ohutuse puudumisest, mida isikul on õigus eeldada või mis on nõutav liidu või riigisisese õigusega. Toote puuduste hindamine peaks hõlmama sellise ohutuse objektiivset analüüsi, mida üldsusel on õigus eeldada, ega tohiks viidata ohutusele, mida igal konkreetsel isikul on õigus eeldada. Ohutust, mida üldsusel on õigus eeldada, tuleks hinnata, võttes muu hulgas arvesse kõnealuse toote sihtotstarvet, toote mõistlikult eeldatavat kasutamist, esitusviisi, objektiivseid tunnuseid ja omadusi, sealhulgas toote eeldatavat kasutusiga, ning selle kasutajarühma erinõudeid, kellele toode on mõeldud. Mõne tootega, nagu eluvõimelisust toetavad meditsiiniseadmed, kaasneb eriti suur oht inimestele kahju tekitada ja seetõttu on nendega seotud eriti suured ohutusalased ootused. Selliste ootuste arvessevõtmiseks peaks kohtul olema võimalik pidada toodet puudusega tooteks ilma selle tegelikku puudust kindlaks määramata, kui see kuulub samasse tootmisseeriasse kui toode, mille puhul on juba tõendatud, et see on puudusega.

(31) Puuduse hindamisel tuleks arvesse võtta toote esitusviisi. Tootega kaasasolevaid hoiatusi või muud teavet ei saa pidada piisavaks, et muuta muul viisil ohtlik toode ohutuks, kuna toote puuduste kindlaksmääramisel tuleks lähtuda sellise ohutuse puudumisest, mida üldsusel on õigus eeldada. Seetõttu ei saa käesoleva direktiivi kohast vastutust vältida lihtsalt toote iga mõeldava kõrvalmõju loetlemisega. Toote puuduse kindlaksmääramisel hõlmab mõistlikult eeldatav kasutamine ka väärkasutust, mis asjaolusid arvestades ei ole põhjendamatu, näiteks masina kasutaja eeldatav käitumine keskendumisvõime puudumise tõttu või teatavate kasutajarühmade, näiteks laste, eeldatav käitumine.

(32) Selleks et kajastada omavahel ühendatud toodete suurenevat levikut, tuleks toote ohutuse hindamisel võtta arvesse muude toodete mõistlikult eeldatavat mõju kõnealusele tootele, näiteks nutikodusüsteemis. Arvesse tuleks võtta ka toote õpivõime või uute funktsioonide omandamise võime mõju tema ohutusele pärast turule laskmist või kasutusele võtmist, et kajastada õiguspärast ootust, et toote tarkvara ja selle aluseks olevad algoritmid on välja töötatud nii, et ära hoida toote ohtlikku käitumist. Seega peaks tootja, kes projekteerib toote, mis võib ootamatult käituma hakata, jätkuvalt vastutama kahju tekitava käitumise eest. Selleks et kajastada seda, et digiajastul jäävad paljud tooted tootja kontrolli alla ka pärast nende turule laskmist, tuleks toote ohutuse hindamisel arvesse võtta ka hetke, millest alates toode ei ole enam tootja kontrolli all. Samuti saab toodet pidada puudusega tooteks, kui sellel on küberturvalisusega seotud nõrgad kohad, näiteks kui toode ei vasta ohutusega seotud küberturvalisuse nõuetele.

(33) Selleks et võtta arvesse tooteid, mille konkreetne eesmärk on vältida kahju, näiteks sellised hoiatusmehhanismid nagu suitsu alarmsüsteem, tuleks sellise toote puuduste hindamisel arvesse võtta asjaolu, et see eesmärk ei ole täidetud.

(34) Selleks et kajastada tooteohutust ja turujärelevalvet käsitlevate õigusaktide asjakohasust sellise ohutustaseme kindlaksmääramisel, mida isikul on õigus eeldada, tuleks selgitada, et puuduste hindamisel tuleks arvesse võtta asjakohaseid tooteohutusnõudeid, sealhulgas ohutusega seotud küberturvalisuse nõudeid, ning pädevate asutuste

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 345, 27.12.2017, lk 1).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ (ELT L 409, 4.12.2020, lk 1).

sekkumist, näiteks toodete tagasinõudmist, või ettevõtjate endi sekkumist. Sellised sekkumised ei tohiks iseenesest olla aluseks eeldusele, et toode on puudusega.

(35) Tarbijate valikuvõimaluste suurendamise huvides ning innovatsiooni, teadusuuringute ja uuele tehnoloogiale hõlpsa juurdepääsu soodustamiseks ei tohiks järeldada, et toode on puudusega ainuüksi seetõttu, et turul on või turule lastakse hiljem parem toode. Samuti ei tohiks ainuüksi tooteuuenduste või versioonitäiendite pakkumisest järeldada, et toote varasem versioon on puudusega.

(36) Füüsiliste isikute kaitsmiseks peab vastutus hõlmama iga tootmisprotsessi kaasatud tootjat niivõrd, kuivõrd tema toode või tarnitud komponent on puudusega. See hõlmab kõiki isikuid, kes esitlevad end tootjana, kinnitades või lubades kolmandal isikul tootele kinnitada oma nime, kaubamärgi või muu eristava tunnuse, kuna sellega jätab isik mulje, et ta osaleb tootmisprotsessis või vastutab selle eest. Kui tootja integreerib tootesse teise tootja puudusega komponendi, peaks kannatanul olema võimalik nõuda sama kahju hüvitamist nii toote tootjalt kui ka komponendi tootjalt. Kui komponent on tootesse integreeritud väljaspool toote tootja kontrolli, peaks kannatanul olema võimalik nõuda komponendi tootjalt hüvitist, kui komponent ise on käesoleva direktiivi kohaselt toode.

(37) Selleks et kannatanu hüvitisnõue oleks täidetav juhul, kui toote tootja asub väljaspool liitu, peaks olema võimalik pidada vastutavaks toote importijat ja tootja volitatud esindajat, kes on määratud täitma kindlaksmääratud ülesandeid liidu õigusaktide, näiteks tooteohutust ja turujärelevalvet käsitlevate õigusaktide alusel. Turujärelevalve on näidanud, et tarneahelasse kuuluvad mõnikord ettevõtjad, kelle uudne vorm tähendab seda, et nad ei sobi kehtiva õigusraamistiku kohaselt hästi tavapärasesse tarneahelasse. Nii on see eelkõige tellimuste täitmise teenuse osutajate puhul, kes täidavad samu ülesandeid nagu importijad, kuid ei pruugi alati vastata tavapärasele importija määratlusele liidu õiguses. Tellimuste täitmise teenuse osutajatel on ettevõtjana üha olulisem roll, kuna nad võimaldavad ja hõlbustavad kolmandast riigist pärit toodete pääsu liidu turule. See tähtsuse muutus kajastub juba tooteohutuse ja turujärelevalve raamistikus, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) 2019/1020 ([12]) ja (EL) 2023/988 ([13]). Seepärast peaks olema võimalik tellimuste täitmise teenuse osutajat vastutusele võtta, kuid arvestades selle rolli teisejärgulisust, peaks ta vastutama ainult juhul, kui ükski importija ega volitatud esindaja ei asu liidus. Selleks et vastutus tulemuslikult suunata tootjale, importijale, volitatud esindajale või tellimuste täitmise teenuse osutajale, peaks turustajat olema võimalik vastutusele võtta üksnes juhul, kui ta ei suuda viivitamata tuvastada liidus asuvat asjaomast ettevõtjat.

(38) Internetimüük on pidevalt ja kindlalt suurenenud ning toonud kaasa uued ärimudelid ja turuosalised, näiteks digiplatvormid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/2065 ([14]) ja määrus (EL) 2023/988 reguleerivad muu hulgas digiplatvormide kohustusi ja vastutust ebaseadusliku sisu, sealhulgas toodete müügi eest. Kui digiplatvorm on puudusega toote tootja, importija, volitatud esindaja, tellimuste täitmise teenuse osutaja või turustaja, peaks talle kehtima sama vastutus kui ettevõtjale. Kui digiplatvormidel on kaupleja ja tarbija vahelises toodete müügis üksnes vahendaja roll, kohaldatakse nende suhtes määruse (EL) 2022/2065 kohast tingimuslikku vastutusest vabastamist. Määruses (EL) 2022/2065 on sätestatud, et digiplatvorm, mis võimaldab tarbijal sõlmida kauplejaga kauglepingu, ei ole tarbijakaitsenormide kohaselt vastutusest vabastatud, kui ta esitleb toodet või võimaldab muul moel konkreetse tehingu teha viisil, mis paneks keskmise tarbija uskuma, et toodet pakub kas digiplatvorm ise või tema alluvuses või kontrolli all tegutsev kaupleja. Kui digiplatvorm esitleb toodet või võimaldab muul moel teha konkreetse tehingu, peaks kõnealuse põhimõtte kohaselt olema võimalik võtta teda vastutusele samamoodi nagu turustajat käesoleva direktiivi alusel. Seepärast tuleks käesoleva direktiivi sätteid, mis käsitlevad turustajaid, kohaldada analoogselt ka selliste digiplatvormide suhtes. See tähendab, et digiplatvorm peaks vastutama üksnes siis, kui ta esitleb toodet või võimaldab muul moel teha konkreetse tehingu viisil, mis paneks keskmise tarbija

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1).

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/988, milles käsitletakse üldist tooteohutust ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1025/2012 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1828 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/95/EÜ ja nõukogu direktiiv 87/357/EMÜ (ELT L 135, 23.5.2023, lk 1).

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1).

uskuma, et toodet pakub kas digiplatvorm ise või tema alluvuses või kontrolli all tegutsev kaupleja, ja üksnes juhul, kui digiplatvorm ei suuda viivitamata tuvastada liidus asuvat asjaomast ettevõtjat.

(39) Üleminekul lineaarmajanduselt ringmajandusele on tooted projekteeritud nii, et need oleksid vastupidavamad, korduskasutatavad, parandatavad ja täiendatavad. Liit edendab ka toodete ja komponentide kasutusiga pikendavaid uuenduslikke ja kestlikke tootmis- ja tarbimisviise, nagu taastootmine, renoveerimine ja parandamine, nagu on välja toodud komisjoni 11. märtsi 2020. aasta teatises „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel". Kui toodet muudetakse oluliselt ja see tehakse seejärel turul kättesaadavaks või võetakse kasutusele, peetakse seda uueks tooteks. Kui muudatus tehakse väljaspool algse tootja kontrolli, peaks olema võimalik pidada isikut, kes tegi olulise muudatuse, muudetud toote tootjana vastutavaks, sest asjakohase liidu õiguse kohaselt vastutab see isik selle eest, et toode vastab ohutusnõuetele. Kas muudatus on oluline, määratakse kindlaks asjakohases liidu ja liikmesriikide tooteohutusalases õiguses, sealhulgas määruses (EL) 2023/988 sätestatud kriteeriumide alusel. Kui kõnealuse toote kohta ei ole selliseid kriteeriume kehtestatud, tuleks muudatusi, millega muudetakse algset kavandatud otstarvet või mõjutatakse toote vastavust kohaldatavatele ohutusnõuetele või muudetakse toote riskiprofiili, käsitada oluliste muudatustena. Kui olulise muudatuse teeb algne tootja või see tehakse tema kontrolli all ja kui sellise muudatuse tulemusel tekib tootel puudus, ei tohiks tootjal olla võimalik vastutust vältida, väites, et puudus tekkis pärast toote turule laskmist või kasutuselevõttu. Ringmajanduse riski õiglase jaotamise huvides tuleks olulise muudatuse teinud ettevõtja, kes ei ole algne tootja, vastutusest vabastada, kui ettevõtja suudab tõendada, et kahju on seotud toote osaga, mida muudatus ei mõjutanud. Käesoleva direktiivi alusel ei tohiks vastutust kohaldada ettevõtjate suhtes, kes teevad parandusi või muid toiminguid, millega ei kaasne olulisi muudatusi.

(40) Kuna tooteid saab projekteerida viisil, mis võimaldab teha muudatusi tarkvara muutmise, sealhulgas versioonitäiendite abil, tuleks tarkvarauuenduste või tarkvara versioonitäiendite abil tehtavate muudatuste suhtes kohaldada samu põhimõtteid, mida kohaldatakse muul viisil tehtud muudatuste suhtes. Kui oluline muudatus tehakse tarkvarauuenduste või tarkvara versioonitäiendite abil või tehisintellektisüsteemi pideva õppimise tõttu, tuleks oluliselt muudetud toode lugeda turul kättesaadavaks või kasutusele võetuks kõnealuse muudatuse tegeliku tegemise ajal.

(41) Kui kannatanud ei saa hüvitist seetõttu, et ükski isik ei ole käesoleva direktiivi kohaselt vastutav, või seetõttu, et vastutavad isikud on maksejõuetud või tegevuse lõpetanud, võivad liikmesriigid kasutada olemasolevaid riigisiseseid valdkondlikke hüvitusskeeme või luua riigisisese õiguse alusel uusi skeeme, et puudusega toodete tõttu kahju kannatanud saaksid asjakohast hüvitist. Liikmesriigid otsustavad, kas selliseid hüvitusskeeme rahastatakse täielikult või osaliselt avaliku või erasektori tuludest.

(42) Võttes arvesse süüst sõltumatu vastutuse panemist ettevõtjale ja selleks, et saavutada riski õiglane jaotamine, peaks isikul, kes nõuab puudusega toote tekitatud kahju hüvitamist, lasuma kohustus tõendada kahju, toote puudust ja põhjuslikku seost nende kahe vahel vastavalt riigisisese õiguse kohastele tõendamisnõuetele. Isik, kes nõuab kahju hüvitamist, on aga sageli tootjaga võrreldes oluliselt ebasoodsamas olukorras, kuna tootjal on juurdepääs teabele selle kohta, kuidas toode toodeti ja kuidas see toimib, ning ta saab sellest teabest aru. Selline teabe asümmeetria võib kahjustada riski õiglast jaotamist, eelkõige tehniliselt või teaduslikult keerukatel juhtudel. Seepärast on vaja hõlbustada hageja juurdepääsu kohtumenetluses kasutatavatele tõenditele. Selliste tõendite hulka kuuluvad dokumendid, mille kostja peab koostama **ex novo**, kogudes või liigitades olemasolevaid tõendeid. Tõendite esitamise taotluse hindamisel peaksid liikmesriikide kohtud tagama, et selline juurdepääs piirdub vajaliku ja proportsionaalse juurdepääsuga, muu hulgas selleks, et vältida sellise teabe mittespetsiifilist otsingut, mis ei ole menetluse seisukohast asjakohane, ning kaitsta konfidentsiaalset teavet, näiteks teavet, mis on liidu ja riigisisese õiguse kohaselt, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/943 ([15]) kohaselt kutsesaladuse ja ärisaladuse alla kuuluv teave. Võttes arvesse teatavat liiki tõendite, näiteks digitoodetega seotud tõendite keerukust, peaks liikmesriikide kohtutel olema võimalik teatavatel tingimustel nõuda selliste tõendite esitamist kergesti juurdepääsetaval ja arusaadaval viisil.

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/943, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset (ELT L 157, 15.6.2016, lk 1).

(43) Käesoleva direktiiviga ühtlustatakse tõendite esitamise norme ainult niivõrd, kuivõrd need küsimused on direktiiviga reguleeritud. Küsimused, mida käesolev direktiiv ei reguleeri, hõlmavad tõendite esitamise norme seoses kohtueelse menetluse, tõendite esitamise taotluse üksikasjalikkuse, kolmandate isikute, tuvastushagide juhtumite ja karistustega tõendite esitamise kohustuse täitmata jätmise eest.

(44) Kuna kostjal võib olla vaja pääseda juurde hageja käsutuses olevatele tõenditele, et käesoleva direktiivi alusel esitatud kahju hüvitamise nõudele vastu vaielda, peaks ka kostjal olema võimalik tõenditele juurde pääseda. Sarnaselt hageja tõendite esitamise taotlusega peaksid liikmesriikide kohtud kostja tõendite esitamise taotluse hindamisel tagama, et selline juurdepääs piirdub vajaliku ja proportsionaalse juurdepääsuga, muu hulgas selleks, et vältida sellise teabe mittespetsiifilist otsingut, mis ei ole menetluse seisukohast asjakohane, ning kaitsta konfidentsiaalset teavet.

(45) Direktiivis (EL) 2016/943 määratletud ärisaladuste puhul peaks liikmesriigi kohtutel olema õigus võtta erimeetmeid, et tagada ärisaladuste konfidentsiaalsus menetluse ajal ja pärast seda, saavutades samal ajal õiglase ja proportsionaalse tasakaalu ärisaladuse omaja saladuse hoidmise huvi ja kannatanu huvide vahel. Need peaksid hõlmama vähemalt meetmeid, millega antakse vaid piiratud arvule inimestele juurdepääs ärisaladusi või väidetavaid ärisaladusi sisaldavatele dokumentidele ning kohtuistungitele või antakse juurdepääs üksnes väljajätetega dokumentidele või kohtuistungite protokollidele. Kõnealuste meetmete üle otsustamisel peaksid liikmesriigi kohtud võtma arvesse vajadust tagada õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, poolte ja asjakohasel juhul kolmandate isikute õigustatud huve ning ükskõik kummale vaidluse poolele või asjakohasel juhul kolmandatele isikutele tekkida võivat kahju, mis tuleneb selliste meetmete võtmisest või tagasilükkamisest.

(46) Tuleb leevendada hageja tõendamiskoormist, kui teatavad tingimused on täidetud. Hageja tõendamisraskuste vähendamiseks kasutatakse tavaliselt ümberlükatavaid eeldusi ja need võimaldavad kohtul tugineda puuduse või põhjusliku seose olemasolu näitamisel mõnele muule tõendatud asjaolule, säilitades samal ajal kostja õigused. Selleks et motiveerida täitma teabe avaldamise kohustust, peaksid liikmesriikide kohtud eeldama, et toode on puudusega, kui kostja seda kohustust ei täida. Tarbijate ja muude füüsiliste isikute kaitsmiseks kahju tekkimise ohu eest on vastu võetud palju kohustuslikke ohutusnõudeid, sealhulgas määruse (EL) 2023/988 alusel. Selleks et tugevdada tooteohutusnormide ja vastutuse normide vahelist tihedat seost, tuleks selliste nõuete täitmatajätmise korral eeldada, et toode on puudusega. See hõlmab ka juhtumeid, kus toode ei ole varustatud vahenditega, mis võimaldavad salvestada teavet toote toimimise kohta, nagu on nõutud liidu või liikmesriigi õiguses. Sama peaks kehtima ilmse rikke korral, näiteks kui klaaspudel mõistlikult eeldatava kasutamise ajal lõhkeb, sest tarbetult koormav on nõuda hagejalt puuduse tõendamist, kui asjaolud on sellised, et selle olemasolu on vaieldamatu. Mõistlikult eeldatav kasutamine hõlmab kasutusotstarvet, milleks toode on tootja või selle turule lasknud ettevõtja esitatud teabe kohaselt ette nähtud, toote disainile ja konstruktsioonile vastavat tavapärast kasutust ning mõistlikult prognoositavat kasutamist, kui selline kasutamine võib tuleneda inimeste õiguspärasest ja kergesti prognoositavast käitumisest.

(47) Kui on kinnitust leidnud, et toode on puudusega, ja tekkinud kahju on eeskätt sarnaste juhtumite põhjal otsustades selline, mida kõnealune puudus tavaliselt põhjustab, ei tohiks hagejalt nõuda põhjusliku seose tõendamist ja puuduse olemasolu tuleks eeldada.

(48) Liikmesriigi kohus peaks eeldama toote puudust või põhjuslikku seost kahju ja puuduse vahel või mõlemat, kui vaatamata sellele, et kostja avaldab teavet, oleks hagejal eelkõige kohtuasja tehnilise või teadusliku keerukuse tõttu ülemäära raske tõendada toote puudust või põhjuslikku seost või mõlemat. Kohus peaks seejuures arvesse võtma kõiki juhtumi asjaolusid. Sellisel juhul kahjustataks riigisisese õiguse alusel sätestatud tavapärase tõendamisnõudega, mis sageli eeldab suurt tõenäosust, hüvitise saamise õiguse mõjusust. Võttes arvesse, et tootjal on eksperditeadmised ja ta on paremini informeeritud kui kannatanu, ning selleks, et jaotada riski õiglaselt ja vältida tõendamiskoormise ümberpööramist, peaks hagejal juhul, kui tema raskused on seotud puuduse tõendamisega, olema ainult kohustus näidata, et on tõenäoline, et toode on puudusega, või juhul, kui hageja raskused on seotud põhjusliku seose tõendamisega, ainult seda, et toote puudus on kahju tekkimise tõenäoline põhjus. Tehnilise või teadusliku keerukuse peaks kindlaks tegema liikmesriigi kohus iga juhtumi puhul eraldi, võttes arvesse erinevaid tegureid. Nende tegurite hulka peaks kuuluma toote, näiteks uuendusliku meditsiiniseadme keerukus; kasutatud tehnoloogia, näiteks masinõppe keerukus; hageja analüüsitava teabe ja andmete keerukus ning põhjusliku seose keerukus, näiteks ravimi või toiduaine ja terviseprobleemi tekkimise vahelise seose korral, või sellise seose keerukus, mille tõendamine nõuaks

hagejalt tehisintellektisüsteemi sisemise toimimise selgitamist. Ka ülemääraseid raskusi peaks liikmesriigi kohus hindama iga juhtumi puhul eraldi. Kuigi hageja peaks esitama argumendid ülemääraste raskuste kohta, ei tohiks nõuda selliste raskuste tõendamist. Näiteks tehisintellektisüsteemi käsitlevas nõudes ei peaks hageja selleks, et kohus saaks otsustada, kas esinevad ülemäärased raskused, olema kohustatud selgitama tehisintellektisüsteemi eriomadusi ega seda, kuidas need omadused raskendavad põhjusliku seose kindlakstegemist. Kostjal peaks olema võimalus vaidlustada nõude kõiki elemente, sealhulgas ülemääraste raskuste olemasolu.

(49) Riski õiglase jaotamise huvides tuleks ettevõtja vastutusest vabastada, kui ta suudab tõendada teatavate süüd välistavate asjaolude olemasolu. Ta ei peaks vastutama, kui ta suudab tõendada, et mõni teine isik on põhjustanud vastu ettevõtja tahtmist toote väljaviimise tootmisprotsessist või et toote puuduse tegelik põhjus oli õiguslike nõuete järgimine.

(50) Turule laskmise või kasutusele võtmise hetk on tavaliselt hetk, mil toode ei ole enam tootja kontrolli all, samal ajal kui turustaja jaoks on see hetk, mil ta toote turul kättesaadavaks teeb. Seepärast tuleks tootja vastutusest vabastada, kui ta tõendab, et on tõenäoline, et toote turule laskmise või kasutusele võtmise hetkel ei olnud kahju põhjustanud puudust või et see tekkis pärast seda hetke. Ent kuna digitehnoloogia võimaldab tootjal teha kontrolli ka pärast toote turule laskmist või kasutusele võtmist, peaks tootja vastutama ka puuduste eest, mis tekivad pärast seda hetke tema kontrolli all oleva tarkvara või seotud teenuste tõttu, olgu tegemist kas versioonitäiendi või uuenduse või masinõppe algoritmiga. Sellist tarkvara või seotud teenuseid tuleks käsitada tootja kontrolli all olevatena, kui neid tarnib tootja või kui tootja annab tarnimiseks loa kolmandale isikule või nõustub sellega muul viisil. Näiteks kui nutiteleviisorit esitletakse videorakendust sisaldavana, kuid kasutaja peab pärast teleri ostmist rakenduse alla laadima mõnelt kolmanda isiku veebisaidilt, peaks teleri tootja koos videorakenduse tootjaga jääma vastutavaks videorakenduse puudustest põhjustatud kahju eest, isegi kui puudus tekkis alles pärast televiisori turule laskmist.

(51) Ettevõtja võimalust vältida vastutust, tõendades, et puudus tekkis pärast toote turule laskmist või kasutusele võtmist, tuleks piirata juhul, kui toote puudus seisneb selles, et puudub tarkvarauuendus või tarkvara versioonitäiend, mis on vajalik küberturvalisusega seotud nõrkade kohtade kõrvaldamiseks ja toote ohutuse säilitamiseks. Sellised nõrgad kohad võivad mõjutada toodet nii, et see tekitab kahju käesoleva direktiivi tähenduses. Võttes arvesse liidu õigusest, näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2017/745 ([16]) tulenevat tootja vastutust toote ohutuse eest kogu selle olelusringi jooksul, ei tohiks tootjat vastutusest vabastada ka kahju korral, mille on põhjustanud puudusega toode, kui puudus tuleneb tootja suutmatusest tarnida tarkvara turvauuendusi või versioonitäiendeid, mis on vajalikud toote nõrkade kohtade kõrvaldamiseks, et reageerida muutuvatele küberriskidele. Seda vastutust ei tohiks kohaldada, kui sellise tarkvara tarnimine või paigaldamine ei ole tootja kontrolli all, näiteks kui toote omanik ei paigalda toote ohutuse tagamiseks või säilitamiseks tarnitud uuendust või versioonitäiendit. Käesoleva direktiiviga ei kehtestata kohustust pakkuda tooteuuendusi ega versioonitäiendeid.

(52) Riski õiglase jaotamise huvides tuleks ettevõtja vastutusest vabastada, kui ta tõendab, et teaduslike ja tehniliste teadmiste tase, mille kindlaksmääramisel on viidatud kõige kõrgemale kättesaadavate objektiivsete teadmiste tasemele ja mitte kõnealuse ettevõtja tegelikele teadmistele, kui toode oli tootja kontrolli all, oli selline, et puuduse olemasolu ei olnud võimalik avastada.

(53) Võib tekkida olukord, kus kaks või enam isikut vastutavad sama kahju eest, eelkõige juhul, kui puudusega komponent on integreeritud tootesse, mis kahju põhjustab. Sellisel juhul peaks kannatanul olema võimalik nõuda hüvitist nii tootjalt, kes integreeris puudusega komponendi oma tootesse, kui ka puudusega komponendi tootnud tootjalt. Füüsiliste isikute kaitse tagamiseks tuleks sellises olukorras pidada kõiki pooli solidaarselt vastutavaks.

(54) Kõrgetasemeline innovatsioon on eriti vajalik tarkvarasektoris. Tarkvara tootvate mikroettevõtjate ja väikeettevõtjate innovatsioonivõime toetamiseks peaks sellistel ettevõtjatel olema võimalik sõlmida tootjaga, kes integreerib oma tarkvara tootesse, leping, et selline tootja ei kaeba tarkvaratootjat kohtusse juhul, kui tarkvarakomponendil on

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2017. aasta määrus (EL) 2017/745, milles käsitletakse meditsiiniseadmeid, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ, määrust (EÜ) nr 178/2002 ja määrust (EÜ) nr 1223/2009 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 90/385/EMÜ ja 93/42/EMÜ (ELT L 117, 5.5.2017, lk 1).

puudus, mis tekitab kahju. Sellised lepingud, mis on mõnes liikmesriigis juba kasutusel, peaksid olema lubatud, kuna terviktoote tootja vastutab igal juhul toote, sealhulgas komponentide puuduste eest. Sellise lepinguga ei tohiks aga kunagi piirata ega välistada vastutust kannatanu ees.

(55) Võib tekkida olukordi, kus muu isiku kui potentsiaalselt vastutava ettevõtja tegevus või tegevusetus aitab lisaks toote puudusele kaasa kantud kahju põhjustamisele, näiteks kui kolmas isik kasutab ära toote küberturvalisuse nõrkust. Tarbijakaitse huvides ei tohiks juhul, kui toode on puudusega, näiteks sellise nõrga koha tõttu, mis muudab toote vähem ohutuks kui üldsusel on õigus eeldada, ettevõtja vastutust kolmanda isiku sellise tegevuse või tegevusetuse tõttu vähendada või välistada. Ettevõtja vastutust peaks aga olema võimalik vähendada või välistada, kui kannatanu ise on ettevaatamatuse tõttu kaasa aidanud kahju põhjustamisele, sealhulgas juhul, kui kannatanu on hooletusest jätnud paigaldamata ettevõtja pakutud uuenduse või versioonitäiendi, mis oleks kahju leevendanud või ära hoidnud.

(56) Füüsiliste isikute kaitse eesmärgi saavutamist kahjustaks see, kui lepingutingimustega oleks võimalik ettevõtja vastutust piirata või välistada. Seetõttu ei tohiks lubada lepingulisi erandeid. Samal põhjusel ei tohiks olla võimalik riigisiseste õigusnormidega vastutust piirata või välistada, näiteks kehtestades ettevõtja vastutusele rahalise ülemmäära.

(57) Arvestades, et tooted vananevad aja jooksul ning teaduse ja tehnoloogia arenedes töötatakse välja rangemad ohutusstandardid, ei oleks mõistlik panna tootjat piiramatuks ajaks vastutama oma toodete puuduste eest. Seetõttu peaks vastutus kehtima mõistliku aja jooksul, nimelt kümme aastat pärast toote turule laskmist või kasutusele võtmist (edaspidi „õigust lõpetav tähtaeg“), ilma et see piiraks lahendamisel olevate nõuete menetlemist kohtus. Selleks et vältida kahju hüvitamise võimaluse põhjendamatut piiramist, peaks õigust lõpetav tähtaeg olema 25 aastat, kui meditsiinilistest tõenditest selgub, et isikule tekitatud kehavigastuse või tervisekahjustuse nähud ilmnevad aeglaselt.

(58) Kuna oluliselt muudetud toode on põhimõtteliselt uus toode, peaks uus õigust lõpetav tähtaeg algama pärast seda, kui toodet on oluliselt muudetud, näiteks taastootmise tulemusel, ja see on seejärel turul kättesaadavaks tehtud või kasutusele võetud. Uuendus või versioonitäiend, mille puhul ei ole tegu toote olulise muutmisega, ei tohiks mõjutada algse toote suhtes kohaldatavat õigust lõpetavat tähtaega.

(59) Käesolevas direktiivis sätestatud võimalust, mille kohaselt ettevõtja, kes tõendab, et teaduslike ja tehniliste teadmiste tase toote turule laskmise või kasutuselevõtu ajal või ajal, mil toode oli tootja kontrolli all, oli selline, et puuduse olemasolu ei olnud võimalik avastada, saab vastutust vältida (nn arendusriskiga seotud kaitse), võidakse pidada teatavates liikmesriikides füüsiliste isikute kaitset põhjendamatult piiravaks. Seetõttu peaks liikmesriigil olema võimalik sellest võimalusest kõrvale kalduda, kehtestades uusi meetmeid või muutes olemasolevaid meetmeid ning laiendades sellistes olukordades vastutust teatavat liiki toodetele, kui seda peetakse vajalikuks, proportsionaalseks ja põhjendatuks avaliku huvi eesmärkidega, näiteks selliste Euroopa Liidu toimimise lepingus osutatud eesmärkidega nagu avalik kord, avalik julgeolek ja rahvatervis. Selleks et tagada läbipaistvus ja õiguskindlus liidus tegutsevatele ettevõtjatele, tuleks arendusriskiga seotud kaitse erandi kasutamisest teatada komisjonile, kes peaks seejärel teavitama teisi liikmesriike. Selleks et hõlbustada ühtset käsitust kõigis liikmesriikides ja kooskõla käesoleva direktiivi eesmärkidega, peaks komisjonil olema võimalik esitada kavandatud meetmete või muudatuste kohta mittesiduvaid arvamusi. Selleks et anda komisjonile aega arvamuse esitamiseks, peaks selliseid meetmeid või muudatusi välja pakkuv liikmesriik peatama kavandatavad meetmed või muudatused kuueks kuuks alates nende teatavakstegemisest komisjonile, välja arvatud juhul, kui komisjon esitab arvamuse varem. Selline arvamus tuleks esitada pärast asjaomase liikmesriigi ja komisjoni tihedat koostööd, võttes arvesse teiste liikmesriikide seisukohti, kui neid on. Õiguskindluse huvides ja selleks, et hõlbustada direktiiviga 85/374/EMÜ kehtestatud korra järjepidevust, peaks liikmesriigil olema samuti võimalik säilitada oma õigussüsteemis kehtivad erandid arendusriskiga seotud kaitsest.

(60) Selleks et hõlbustada käesoleva direktiivi ühtlustatud tõlgendamist liikmesriikide kohtutes, tuleks liikmesriikidelt nõuda, et nad avaldaksid jõustunud kohtuotsused käesoleva direktiivi kohase tootevastutuse kohta, mis tähendab, et neid otsuseid ei saa või enam ei saa vaidlustada. Halduskoormuse vähendamiseks tuleks liikmesriikidelt nõuda ainult riigi apellatsioonikohtute või kõrgeima astme kohtute otsuste avaldamist.

(61) Selleks et parandada arusaamist sellest, kuidas käesolevat direktiivi riiklikul tasandil kohaldatakse, muu hulgas üldsuse, õigusala töötajate, akadeemiliste ringkondade esindajate ja liikmesriikide huvides, peaks komisjon looma kergesti juurdepääsetava ja üldsusele kättesaadava andmebaasi, mis sisaldab asjakohaseid kohtuotsuseid ja viiteid Euroopa Liidu Kohtu asjakohastele otsustele, ning seda haldama.

(62) Komisjon peaks käesolevat direktiivi hindama. Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe ([17]) punktile 22 peaks see hindamine põhinema viiel kriteeriumil, milleks on tõhusus, mõjusus, asjakohasus, sidusus ja lisaväärtus, ning moodustama aluse võimalike edasiste meetmete mõju hindamiseks. Komisjon peaks oma hindamisaruandes esitama hindamisel kasutatud arvutusmeetodi. Oluline on, et komisjon väldiks kogu asjakohase teabe kogumisel ülereguleerimist ning liikmesriikidele ja ettevõtjatele halduskoormuse tekitamist, kasutades kõigist asjakohastest ja usaldusväärsetest allikatest, sealhulgas liidu institutsioonidelt, organitelt ja asutustelt, liikmesriikide pädevatelt asutustelt ning rahvusvaheliselt tunnustatud organitelt ja organisatsioonidelt saadud teavet.

(63) Õiguskindluse huvides ei tuleks käesolevat direktiivi kohaldada toodete suhtes, mis on turule lastud või kasutusele võetud enne 9. detsembrit 2026. Seetõttu on vaja ette näha üleminekukord, et tagada direktiivi 85/374/EMÜ alusel jätkuv vastutus kahju eest, mille on põhjustanud puudusega toode, mis on turule lastud või kasutusele võetud enne nimetatud kuupäeva.

(64) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt tagada siseturu toimimine, moonutamata konkurents ja füüsiliste isikute kõrgetasemeline kaitse, ei suuda liikmesriigid kaubaturu kogu liitu hõlmava olemuse tõttu piisavalt saavutada, küll aga saab neid vastutust käsitlevate ühiste normide ühtlustamise kaudu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese ja eesmärk

Käesolevas direktiivis sätestatakse ühised normid, mis käsitlevad ettevõtja vastutust kahju eest, mida füüsiline isik on kandnud puudusega toote tõttu, ning sellise kahju hüvitamist.

Käesoleva direktiivi eesmärk on aidata kaasa siseturu tõrgeteta toimimisele, tagades samal ajal tarbijate ja muude füüsiliste isikute kõrgetasemelise kaitse.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse toodete suhtes, mis on turule lastud või kasutusele võetud pärast 9. detsembrit 2026.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata vaba ja avatud lähtekoodiga tarkvara suhtes, mida arendatakse või tarnitakse väljaspool äritegevust.

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata tuumaõnnetuse põhjustatud kahju korral, kui vastutus sellise kahju eest on reguleeritud liikmesriikide ratifitseeritud rahvusvaheliste konventsioonidega.

4. Käesolev direktiiv ei mõjuta:

a) isikuandmete kaitset käsitleva liidu õiguse, eelkõige määruse (EL) 2016/679 ning direktiivide 2002/58/EÜ ja (EL) 2016/680 kohaldatavust;

([17]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

b) õigusi, mis kannatanul on lepingulist või lepinguvälist vastutust käsitlevate liikmesriigi õigusnormide alusel muul põhjusel kui toote puuduse tõttu, mis on sätestatud käesolevas direktiivis, sealhulgas liidu õiguse riigisiseste rakendusnormide alusel;

c) õigusi, mis kannatanul on 30. juulil 1985 liikmesriigi õiguses kehtinud vastutuse kohaldamise erikorra alusel.

Artikkel 3

Ühtlustamistase

Liikmesriik ei jäta kehtima ega kehtesta oma õiguses sätteid, mis erinevad käesoleva direktiiviga kehtestatutest, sealhulgas ei rangemaid ega leebemaid sätteid tarbijate ja muude füüsiliste isikute kaitse erineva taseme saavutamiseks, kui käesolevas direktiivis ei ole sätestatud teisiti.

Artikkel 4

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „toode“ – iga vallasasi, isegi kui see on integreeritud teise vallas- või kinnisasja või on sellega ühendatud; see hõlmab elektrit, digitaalseid tootmisfaile, toorainet ja tarkvara;

2) „digitaalne tootmisfail“ – vallasasja digiversioon või digimall, mis sisaldab vallasasja tootmiseks vajalikku funktsionaalset teavet, võimaldades masinate või tööriistade automaatset juhtimist;

3) „seotud teenus“ – digiteenus, mis on tootesse integreeritud või tootega ühendatud nii, et selle puudumine takistaks tootel täita üht või mitut funktsiooni;

4) „komponent“ – materiaalne või immateriaalne vara, tooraine või seotud teenus, mis on tootesse integreeritud või tootega ühendatud;

5) „tootja kontroll“ –

   a) toote tootja teeb või seoses kolmanda isiku tegevusega lubab või annab nõusoleku

      i) integreerida, ühendada või tarnida komponenti, sealhulgas tarkvarauuendusi või tarkvara versioonitäiendeid, või

      ii) muuta toodet, sealhulgas olulised muudatused;

   b) toote tootja suudab tarnida tarkvarauuendusi või tarkvara versioonitäiendeid ise või kolmanda isiku kaudu;

6) „andmed“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/868 ([18]) artikli 2 punktis 1 määratletud andmed;

7) „turul kättesaadavaks tegemine“ – äritegevuse käigus toote tasuline või tasuta tarnimine liidu turul turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks;

8) „turule laskmine“ – toote esmakordne liidu turul kättesaadavaks tegemine;

9) „kasutusele võtmine“ – toote esmakordne, tasu eest või tasuta kasutamine liidus äritegevuse käigus olukorras, kus toodet ei ole enne esmakordset kasutamist turule lastud;

10) „tootja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/868 Euroopa andmehalduse kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (andmehalduse määrus) (ELT L 152, 3.6.2022, lk 1).

a) arendab, valmistab või toodab toote;

b) laseb toote projekteerida või valmistada või oma nime, kaubamärki või muid eritunnuseid tootele paigutades esitleb end selle tootjana või

c) arendab, valmistab või toodab toote oma tarbeks;

11) „volitatud esindaja“ – liidus asuv füüsiline või juriidiline isik, kes on saanud tootjalt kirjaliku volituse täita tootja nimel konkreetseid ülesandeid;

12) „importija“ – füüsiline või juriidiline isik, kes laseb liidu turule kolmandast riigist pärit toote;

13) „tellimuste täitmise teenuse osutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes pakub oma äritegevuse raames vähemalt kahte järgmist teenust: toote ladustamine, pakendamine, adresseerimine ja saatmine, ilma et see toode talle kuuluks, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 97/67/EÜ ([19]) artikli 2 punktis 1 määratletud postiteenused, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/644 ([20]) artikli 2 punktis 2 määratletud postipakkide kättetoimetamise teenused ning kõik muud postiteenused või kaubaveoteenused;

14) „turustaja“ – tarneahelas osalev füüsiline või juriidiline isik, kes teeb toote turul kättesaadavaks, välja arvatud selle toote tootja või importija;

15) „ettevõtja“ – toote või komponendi tootja, seotud teenuse osutaja, volitatud esindaja, importija, tellimuste täitmise teenuse osutaja või turustaja;

16) „digiplatvorm“ –määruse (EL) 2022/2065 artikli 3 punktis i määratletud digiplatvorm;

17) „ärisaladus“ – direktiivi (EL) 2016/943 artikli 2 punktis 1 määratletud ärisaladus;

18) „oluline muudatus“ – pärast toote turule laskmist või kasutusele võtmist tehtud muudatus,

a) mida peetakse oluliseks asjakohaste liidu või liikmesriigi tooteohutusnormide kohaselt, või

b) kui asjakohastes liidu või liikmesriigi tooteohutusnormides ei ole ette nähtud künnist selle kohta, mida peetakse oluliseks muudatuseks, siis muudatus, mis

i) muudab toote algset toimivust, otstarvet või tüüpi, ilma et see muudatus oleks tootja esialgses riskihinnangus ette nähtud, ja

ii) muudab ohu iseloomu, tekitab uue ohu või tõstab riskitaset.

II PEATÜKK

ERISÄTTED, MIS KÄSITLEVAD VASTUTUST PUUDUSEGA TOODETE EEST

Artikkel 5

Õigus hüvitisele

1. Liikmesriik tagab, et igal füüsilisel isikul, kes kannab puudusega toote tõttu kahju (edaspidi „kannatanu“), on käesoleva direktiivi kohaselt õigus hüvitisele.

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/67/EÜ ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (EÜT L 15, 21.1.1998, lk 14).

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. aprilli 2018. aasta määrus (EL) 2018/644 postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuste kohta (ELT L 112, 2.5.2018, lk 19).

2. Liikmesriik tagab, et lõike 1 kohase hüvitisnõude võib esitada ka

a) isik, kes on liidu või liikmesriigi õiguse või lepingu alusel üle võtnud või kellele on üle läinud kannatanu õigused, või

b) isik, kes kooskõlas liidu või liikmesriigi õigusega tegutseb ühe või mitme kannatanu nimel.

Artikkel 6

Kahju

1. Artikli 5 kohast õigust hüvitisele kohaldatakse ainult järgmist liiki kahju suhtes:

a) surm või isikule kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamine, sealhulgas meditsiiniliselt tuvastatud kahju vaimsele tervisele;

b) vara kahjustumine või hävimine, välja arvatud

i) puudusega toode ise;

ii) toode, mis on kahjustunud puudusega komponendi tõttu, mis on tootesse integreeritud või tootega ühendatud kas selle toote tootja poolt või tootja kontrolli all;

iii) üksnes kutsetöös kasutatav vara;

c) selliste andmete hävitamine või laostus, mida ei kasutata kutsetöös;

2. Artikli 5 kohane õigus hüvitisele hõlmab kogu varalist kahju, mis tuleneb käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kahjust. Õigus hüvitisele hõlmab ka lõikes 1 osutatud kahjust tulenevat mittevaralist kahju niivõrd, kuivõrd seda saab riigisisese õiguse alusel hüvitada.

3. Käesolev artikkel ei piira muu vastutuskorra alusel hüvitise maksmist käsitleva riigisisese õiguse kohaldamist.

Artikkel 7

Toodete puudused

1. Toode on puudusega, kui see ei taga ohutust, mida isikul on õigus eeldada või mis on liidu või riigisisese õiguse kohaselt nõutav.

2. Toote puuduse hindamisel võetakse arvesse kõiki asjaolusid, sealhulgas järgmist:

a) toote esitusviis ja omadused, sealhulgas märgistus, disain, tehnilised omadused, koostis ja pakend ning kooste-, paigaldus-, kasutus- ja hooldusjuhend;

b) toote mõistlikult eeldatav kasutamine;

c) mõju, mida pärast turule laskmist või kasutusele võtmist avaldab tootele õpivõime või võime omandada uusi funktsioone;

d) mõistlikult eeldatav mõju, mida tootele avaldavad muud tooted, mille puhul võib eeldada, et neid kasutatakse koos tootega, sealhulgas ühendamise teel;

e) hetk, mil toode turule lasti või võeti kasutusele, või kui tootja säilitab pärast seda hetke toote üle kontrolli, siis hetk, millest alates toode ei ole enam tootja kontrolli all;

f) asjaomased tooteohutusnõuded, sealhulgas ohutusega seotud küberturvalisuse nõuded;

g) pädeva asutuse või artiklis 8 osutatud ettevõtja otsus toode tagasi nõuda või muu tooteohutusalane sekkumine;

h) selle kasutajarühma konkreetsed vajadused, kellele toode on mõeldud;

i) toote puhul, mille konkreetne eesmärk on kahju ennetamine, asjaolu, et toode ei täida seda eesmärki.

3. Toodet ei peeta puudusega tooteks üksnes sel põhjusel, et juba on turule lastud või kasutusele võetud parem toode, sealhulgas tooteuuendus või versioonitäiend, või seda tehakse edaspidi.

Artikkel 8

Puudusega toodete eest vastutavad ettevõtjad

1. Liikmesriik tagab, et käesoleva direktiivi kohaselt vastutavad kahju eest järgmised ettevõtjad:

a) puudusega toote tootja;

b) puudusega komponendi tootja, kui see komponent integreeriti tootesse või ühendati tootega tootja kontrolli all ning põhjustas toote puuduse, ilma et see piiraks punktis a osutatud tootja vastutuse kohaldamist ja

c) toote või komponendi tootja puhul, kes asub väljaspool liitu, ja ilma et see piiraks kõnealuse tootja vastutust

i) puudusega toote või komponendi importija;

ii) tootja volitatud esindaja ja

iii) kui liidus asuvat importijat või volitatud esindajat ei ole, siis tellimuste täitmise teenuse osutaja.

Esimese lõigu punktis a osutatud tootja vastutus hõlmab ka kogu kahju, mille on põhjustanud puudusega komponent, kui see on integreeritud tootja kontrolli all olevasse tootesse või on sellega ühendatud.

2. Iga füüsilist või juriidilist isikut, kes oluliselt muudab toodet väljaspool tootja kontrolli ja seejärel teeb selle turul kättesaadavaks või võtab selle kasutusele, käsitatakse lõike 1 kohaldamisel toote tootjana.

3. Liikmesriik tagab, et kui lõikes 1 osutatud ja liidus asuvat ettevõtjat ei ole võimalik kindlaks teha, vastutab puudusega toote iga turustaja, kui

a) kannatanu palub turustajal tuvastada ettevõtja lõikes 1 osutatud ja liidus asuvate ettevõtjate hulgast või omaenda turustaja, kes talle kõnealuse toote tarnis, ning

b) see turustaja ei suuda ühe kuu jooksul pärast punktis a osutatud taotluse saamist tuvastada ettevõtjat või omaenda turustajat, nagu on osutatud punktis a.

4. Käesoleva artikli lõiget 3 kohaldatakse ka sellise digiplatvormi pakkuja suhtes, kes võimaldab tarbijal sõlmida kauplejaga kauglepingu ja kes ei ole ettevõtja, kui on täidetud määruse (EL) 2022/2065 artikli 6 lõikes 3 sätestatud tingimused.

5. Kui kannatanu ei saa hüvitist seetõttu, et ühtegi lõigetes 1–4 osutatud isikut ei ole võimalik käesoleva direktiivi alusel vastutusele võtta, või seetõttu, et vastutavad isikud on maksejõuetud või tegevuse lõpetanud, võib liikmesriik kasutada kehtivaid riigisiseseid valdkondlikke hüvitusskeeme või luua riigisisese õiguse alusel uusi skeeme, mida eelistatavalt ei rahastata avaliku sektori tuludest, et puudusega toodete tõttu kahju kannatanud saaksid asjakohast hüvitist.

Artikkel 9

Tõendite esitamine

1. Liikmesriik tagab, et isiku taotlusel, kes nõuab liikmesriigi kohtus puudusega toote tekitatud kahju hüvitamist (edaspidi „hageja“) ning kes on esitanud kahju hüvitamise nõude usutavuse tõendamiseks piisavad faktid ja tõendid, nõutakse kostjalt tema käsutuses olevate asjakohaste tõendite esitamist käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Liikmesriik tagab, et kostja taotlusel, kes on esitanud faktid ja tõendid, mis on piisavad näitamaks, et kostja vajab hüvitisnõudele vastuvaidlemiseks tõendeid, peab hageja vastavalt riigisisesele õigusele esitama tema käsutuses olevad asjaomased tõendid.

3. Liikmesriik tagab, et tõendite esitamine vastavalt lõigetele 1 ja 2 ning kooskõlas liikmesriigi õigusega piirdub sellega, mis on vajalik ja proportsionaalne.

4. Liikmesriik tagab, et kui liikmesriigi kohus otsustab, kas poole taotletud tõendite esitamine on vajalik ja proportsionaalne, võtab kohus arvesse kõigi poolte, sealhulgas kolmandate isikute õigustatud huve, eelkõige seoses konfidentsiaalse teabe ja ärisaladuse kaitsega.

5. Liikmesriik tagab, et kui kostjalt nõutakse ärisaladuse või väidetava ärisaladuse avaldamist, on liikmesriigi kohtul õigus võtta poole igakülgselt põhjendatud taotluse alusel või omal algatusel erimeetmeid, mis on vajalikud kõnealuse teabe konfidentsiaalsuse säilitamiseks, kui seda teavet kasutatakse või sellele teabele osutatakse kohtumenetluse käigus või pärast seda.

6. Liikmesriik tagab, et kui poolelt nõutakse tõendite esitamist, on liikmesriigi kohtul õigus vastaspoole põhjendatud taotluse alusel või kui asjaomane liikmesriigi kohus peab seda asjakohaseks ja liikmesriigi õigusega kooskõlas olevaks, nõuda, et sellised tõendid esitataks kergesti kättesaadaval ja kergesti mõistetaval viisil, kui liikmesriigi kohus peab sellist esitamist nõude saanud poole kulude ja pingutuste seisukohast proportsionaalseks.

7. Käesolev artikkel ei mõjuta tõendite kohtueelset esitamist käsitlevaid liikmesriigi õigusnorme, kui need normid on olemas.

Artikkel 10

Tõendamiskoormis

1. Liikmesriik tagab, et hagejalt nõutakse toote puuduse, kantud kahju ning puuduse ja kahju vahelise põhjusliku seose tõendamist.

2. Eeldatakse, et toode on puudusega, kui on täidetud üks järgmine tingimus:

a) kostja ei esita asjakohaseid tõendeid vastavalt artikli 9 lõikele 1;

b) hageja näitab, et toode ei vasta liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud kohustuslikele tooteohutusnõuetele, mille eesmärk on kaitsta kannatanut kahju kandmise ohu eest, või

c) hageja näitab, et kahju põhjustas toote ilmne rike mõistlikult eeldatava kasutamise ajal või tavatingimustes.

3. Põhjuslikku seost toote puuduse ja kahju vahel eeldatakse siis, kui on leidnud kinnitust, et toode on puudusega ja tekkinud kahju on selline, mida kõnealune puudus tavaliselt põhjustab.

4. Liikmesriigi kohus eeldab toote puudust või toote puuduse ja kahju vahelist põhjuslikku seost või mõlemat, kui olenemata tõendite esitamisest vastavalt artiklile 9 ja võttes arvesse juhtumi kõiki asjaolusid

a) on hagejal eelkõige tehnilise või teadusliku keerukuse tõttu ülemääraseid raskusi toote puuduse või toote puuduse ja kahju vahelise põhjusliku seose või mõlema tõendamisel ning

b) hageja näitab, et on tõenäoline, et toode on puudusega või et toote puuduse ja kahju vahel on põhjuslik seos, või mõlemat.

5. Kostjal on õigus iga lõikes 2, 3 või 4 osutatud eeldus ümber lükata.

Artikkel 11

Vastutusest vabastamine

1. Artiklis 8 osutatud ettevõtja ei vastuta puudusega toote tekitatud kahju eest, kui ta tõendab üht järgmist:

a) tootja või importijana seda, et ta ei ole toodet turule lasknud ega kasutusele võtnud;

b) turustajana seda, et ta ei teinud toodet turul kättesaadavaks;

c) et on tõenäoline, et toote turule laskmisel, kasutusele võtmisel või turustaja puhul turul kättesaadavaks tegemise ajal kahju põhjustanud puudust ei olnud või et see puudus tekkis pärast seda hetke;

d) et kahju põhjustanud puudus on tingitud toote õiguslike nõuete järgimisest;

e) et toote turule laskmise või kasutusele võtmise ajal või ajal, mil toode oli tootja kontrolli all, ei olnud objektiivsete teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse avastamiseks piisav;

f) artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punktis b osutatud puudusega komponendi tootja seda, et toote puudus tuleneb selle toote konstruktsioonist, millesse komponent on integreeritud, või juhistest, mis selle toote tootja oli komponendi tootjale andnud;

g) isik, kes muudab toodet vastavalt artikli 8 lõikele 2, seda, et kahju põhjustanud puudus on seotud toote osaga, mida muutmine ei mõjutanud.

2. Erandina lõike 1 punktist c ei vabastata ettevõtjat vastutusest, kui toote puuduse põhjuseks on mõni järgmine asjaolu, tingimusel et see on tootja kontrolli all:

a) seotud teenus;

b) tarkvara, sealhulgas tarkvarauuendus või tarkvara versioonitäiend,

c) puudub ohutuse säilitamiseks vajalik tarkvarauuendus või tarkvara versioonitäiend;

d) toote oluline muudatus.

III PEATÜKK

VASTUTUSE ÜLDSÄTTED

Artikkel 12

Mitme ettevõtja vastutus

1. Ilma et see piiraks vastutuse jagunemist ja tagasinõudeõigust käsitleva riigisisese õiguse kohaldamist, tagab liikmesriik, et kui käesoleva direktiivi kohaselt vastutavad sama kahju eest kaks või enam ettevõtjat, vastutavad nad solidaarselt.

2. Tootjal, kes integreerib tootesse tarkvarakomponendi, ei ole tagasinõudeõigust sellise tootja suhtes, kes tootis kõnealuse puudusega tarkvarakomponendi, mis tekitas kahju, kui

a) puudusega tarkvarakomponendi tootja oli tarkvarakomponendi turule laskmise ajal mikro- või väikeettevõtja, st ettevõtja, kes hinnatuna koos kõigi oma võimalike partnerettevõtjatega komisjoni soovituse 2003/361/EÜ ([21]) lisa artikli 3 lõike 2 tähenduses ja sidusettevõtjatega kõnealuse lisa artikli 3 lõike 3 tähenduses on kõnealuse lisa artikli 2 lõikes 3 määratletud mikroettevõtja või kõnealuse lisa artikli 2 lõikes 2 määratletud väikeettevõtja ning

b) tootja, kes integreeris puudusega tarkvarakomponendi tootesse, leppis puudusega tarkvarakomponendi tootjaga kokku, et loobub sellest õigusest.

Artikkel 13

Vastutuse vähendamine

1. Ilma et see piiraks vastutuse jagunemist ja tagasinõudeõigust käsitleva riigisisese õiguse kohaldamist, tagab liikmesriik, et ettevõtja vastutust ei vähendata ega välistata, kui kahju on põhjustatud nii toote puudusest kui ka kolmanda isiku tegevusest või tegevusetusest.

2. Ettevõtja vastutust võib vähendada või selle välistada, kui kahju on põhjustanud nii toote puudus kui ka kannatanu või mõne sellise isiku süü, kelle eest kannatanu vastutab.

Artikkel 14

Tagasinõudeõigus

Kui sama kahju eest vastutab rohkem kui üks ettevõtja, on ettevõtjal, kes on kannatanule hüvitist maksnud, õigus kasutada õiguskaitsevahendeid teiste artikli 8 kohaselt vastutavate ettevõtjate suhtes kooskõlas riigisisese õigusega.

Artikkel 15

Vastutuse välistamine või piiramine

Liikmesriik tagab, et käesoleva direktiivi kohast ettevõtja vastutust kannatanu ees ei piirata ega välistata lepingutingimuste või riigisisese õigusega.

Artikkel 16

Aegumistähtaeg

1. Liikmesriik tagab, et käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluva kahju hüvitamise nõude esitamise menetluse algatamise suhtes kohaldatakse kolmeaastast aegumistähtaega. Aegumistähtaeg algab päevast, mil kannatanu sai teada või oleks mõistlikult pidanud teada saama kõik järgmised asjaolud:

a) kahju;

b) puudus;

c) selle ettevõtja andmed, keda saab kooskõlas artikliga 8 pidada kahju eest vastutavaks.

2. Käesolev direktiiv ei mõjuta riigisisest õigust lõikes 1 osutatud aegumistähtaja peatumise või katkemise kohta.

([21]) Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ, mis käsitleb mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlust (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

Artikkel 17

Õigust lõpetav tähtaeg

1. Liikmesriik tagab, et kannatanul ei ole kümneaastase tähtaja möödumisel enam õigust käesoleva direktiivi kohasele hüvitisele, välja arvatud juhul, kui kõnealune kannatanu on vahepeal algatanud menetluse ettevõtja vastu, keda saab pidada vastutavaks artikli 8 kohaselt. Kõnealune tähtaeg algab

a) kahju põhjustanud puudusega toote turule laskmise või kasutusele võtmise kuupäevast või

b) oluliselt muudetud toote puhul kuupäevast, mil toode pärast olulist muudatust turul kättesaadavaks tehti või kasutusele võeti.

2. Erandina lõikest 1 juhul, kui kannatanu ei ole saanud algatada menetlust kümne aasta jooksul alates lõikes 1 osutatud kuupäevadest isikule kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamise latentsusperioodi tõttu, ei ole kannatanul 25aastase tähtaja möödumisel enam õigust saada käesoleva direktiivi kohast hüvitist, välja arvatud juhul, kui kõnealune kannatanu on vahepeal algatanud menetluse ettevõtja vastu, keda saab pidada vastutavaks artikli 8 kohaselt.

IV PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 18

Erand arendusriskiga seotud kaitsest

1. Erandina artikli 11 lõike 1 punktist e võivad liikmesriigid jätta oma õigussüsteemis kehtima meetmed, mille kohaselt ettevõtja vastutab isegi siis, kui ta tõendab, et toote turule laskmise või kasutusele võtmise ajal või ajavahemikul, mil toode oli tootja kontrolli all, ei olnud objektiivsete teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse avastamiseks piisav.

Liikmesriik, kes soovib käesoleva lõike kohaselt meetmeid kehtima jätta, edastab komisjonile meetmete teksti hiljemalt 9. detsembriks 2026. Komisjon teavitab sellest teisi liikmesriike.

2. Erandina artikli 11 lõike 1 punktist e võivad liikmesriigid kehtestada oma õigussüsteemis meetmed või muuta meetmeid, mille kohaselt ettevõtja vastutab isegi siis, kui ta tõendab, et toote turule laskmise või kasutusele võtmise ajal või ajavahemikul, mil toode oli tootja kontrolli all, ei olnud objektiivsete teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse avastamiseks piisav.

3. Lõikes 2 osutatud meetmed

a) piirduvad kindlate tootekategooriatega;

b) on põhjendatud avaliku huvi eesmärkidega ning

c) on proportsionaalsed, sest sobivad taotletavate eesmärkide saavutamise tagamiseks ega ole nende eesmärkide saavutamiseks vajalikust rangemad.

4. Iga liikmesriik, kes soovib kehtestada või muuta lõikes 2 osutatud meedet, edastab kavandatava meetme teksti komisjonile ja põhjendab meetme kooskõla lõikega 3. Komisjon teavitab sellest teisi liikmesriike.

5. Komisjon võib kuue kuu jooksul alates lõike 4 kohase teate saamisest esitada arvamuse kavandatava meetme teksti ja selle põhjenduse kohta, võttes arvesse teistelt liikmesriikidelt saadud märkusi. Liikmesriik, kes soovib kõnealust meedet kehtestada või seda muuta, peatab selle ajutiselt kuueks kuuks alates meetme teatavakstegemisest komisjonile, välja arvatud juhul, kui komisjon esitab oma arvamuse varem.

Artikkel 19

Läbipaistvus

1. Liikmesriik avaldab kergesti juurdepääsetavas elektroonilises vormingus kõik lõplikud otsused, mille tema riiklik apellatsioonikohus või kõrgeima astme kohus on teinud käesoleva direktiivi kohaselt algatatud menetlustes. Otsused avaldatakse kooskõlas liikmesriigi õigusega.

2. Komisjon loob kergesti juurdepääsetava ja üldsusele kättesaadava andmebaasi, mis sisaldab lõikes 1 osutatud kohtuotsuseid, ja haldab seda.

Artikkel 20

Hindamine

Komisjon hindab hiljemalt 9. detsembriks 2030 ja seejärel iga viie aasta järel käesoleva direktiivi kohaldamist ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande. Aruanne sisaldab teavet käesoleva direktiivi ülevõtmise kulude ja tulu kohta, võrdlust OECD riikidega ja teavet tootevastutuskindlustuse olemasolu kohta.

Artikkel 21

Kehtetuks tunnistamine ja üleminekusätted

Direktiiv 85/374/EMÜ tunnistatakse kehtetuks alates 9. detsembrist 2026. Seda kohaldatakse jätkuvalt toodete suhtes, mis on turule lastud või kasutusele võetud enne nimetatud kuupäeva.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ja neid loetakse vastavalt lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 22

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 9. detsembriks 2026. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 23

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 24

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 23. oktoober 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	ZSIGMOND B. P.

LISA

Vastavustabel

Direktiiv 85/374/EMÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikkel 1
—	Artikli 2 lõige 2
—	Artikkel 3
Artikkel 2	Artikli 4 punkt 1
—	Artikli 4 punktid 2–9, punkt 11 ja punktid 13–18
Artikli 3 lõige 1	Artikli 4 punkt 10 ning artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punktid a ja b
Artikli 3 lõige 2	Artikli 4 punkt 12 ja artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punkti c alapunkt i
—	Artikkel 5
Artikli 3 lõige 3	Artikli 8 lõige 3
—	Artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punkti c alapunktid ii ja iii ja teine lõik ning lõiked 2, 4 ja 5
—	Artikkel 9
Artikkel 4	Artikli 10 lõige 1
—	Artikli 10 lõiked 2–5
Artikkel 5	Artikli 12 lõige 1
—	Artikli 12 lõige 2
Artikkel 6	Artikkel 7
Artikkel 7	Artikkel 11
Artikkel 8	Artikkel 13
—	Artikkel 14
Artikli 9 esimese lõigu punkt a	Artikli 6 lõike 1 punkt a
Artikli 9 esimese lõigu punkt b	Artikli 6 lõike 1 punkt b
—	Artikli 6 lõike 1 punkt c
—	Artikli 6 lõige 2
Artikli 9 teine lõik	Artikli 6 lõige 3
Artikkel 10	Artikkel 16
Artikkel 11	Artikli 17 lõige 1

Direktiiv 85/374/EMÜ	Käesolev direktiiv
—	Artikli 17 lõige 2
Artikkel 12	Artikkel 15
—	Artikkel 19
Artikkel 13	Artikli 2 lõike 5 punktid b ja c
—	Artikli 2 lõike 5 punkt a
Artikkel 14	Artikli 2 lõige 3
—	Artikli 18 lõige 1
Artikli 15 lõike 1 punkt b	Artikli 18 lõige 2
Artikli 15 lõiked 2 ja 3	Artikli 18 lõiked 3, 4 ja 5
Artikkel 16	—
Artikkel 17	Artikli 2 lõige 1
—	Artikkel 20
—	Artikkel 21
Artikkel 18	—
Artikkel 19	Artikli 22 lõige 1
Artikkel 20	Artikli 22 lõige 2
Artikkel 21	Artikkel 20
—	Artikkel 23
Artikkel 22	Artikkel 24